

Malgrat que l'actual edifici de l'Storting data de 1866, l'assemblea legislativa té, com la Constitució, dos segles d'antiguitat.

Dos segles de la Grunnloven

La Constitució de Noruega, aprovada quasi un segle abans de la independència, compleix 200 anys.

La Constitució noruega, anomenada Grunnloven, compleix aquest 17 de maig dos segles d'existència. És un model de text radicalment democràtic, relativament breu, que fuig de tecnicismes i retòriques buides, que és obert a la interpretació d'acord amb les noves realitats socials que van apareixent així que passa el temps i que, sobretot, és fàcil d'entendre per tots els ciutadans.

Malgrat que Noruega no va ser un país independent fins el 1905, des

del 17 de maig de 1814 té aprovada i vigent la seva Carta Magna, una de les dues –juntament amb la dels Estats Units– més antigues del món.

Els principis. La inspiració ideològica dels redactors noruecs bevia del liberalisme de principi del segle XIX. El de la llibertat, el de la igualtat entre els ciutadans i el de les oportunitats per a tothom. No cal confondre'l, evidentment, amb el que avui dia alguns en diuen, pervertint el seu sentit profund,

neoliberalisme, que ni és liberalisme ni tan sols s'hi assembla, sinó que es tracta de neoconservadorisme d'arrel preliberal.

Els pares de la Constitució noruega assumiren en efecte el bessó ideològic de les forces més progressistes d'aquell moment, les liberals. Eren els moviments democràtics que s'estenien per Europa i que es consideraven seguidors dels principis inspiradors de la Revolució francesa, iniciada el 1789, que va convertir en lema per a tots els oprimits d'Europa i del Nou Món allò de *liberté, égalité, fraternité*. Així mateix, aquell liberalisme bevia de les paraules escrites en el preàmbul de la Declaració d'Independència dels Estats Units del Nord d'Amèrica, del 4 de juliol de 1776: "Sostenim com a evidents

per elles mateixes aquestes veritats: que tots els homes són creats iguals, que són dotats pel seu Creador de certs drets inalienables, entre els quals hi ha la vida, la llibertat i la recerca de la felicitat; i que per garantir aquests drets s'institueixen entre els homes els governs, que deriven dels poders de consentiment dels governats...”.

Aquests són els principis bàsics que segueixen els pares de la Constitució noruega. I a diferència del que passà en altres països, com França i Estats Units, on la inspiració liberal, igualitària i fraternal va ser molt matisada per la pràctica política posterior, Noruega va seguir fidel a la radicalitat inicial del seu text fonamental. Per això la Grunnloven és considerada avui com un símbol de llibertat, independència i democràcia.

Constitució revolucionària. A partir del començament de la Revolució americana el 1776 s'iniciaren arreu d'Europa i d'Amèrica moviments que

perseguien la instauració de governs amb el “consentiment dels governats”. Històricament són coneguts com les revolucions burgeses o liberals. Perquè era la classe social emergent, la burgesia, la que estava rompent els antics règims basats en el control ofegador de la decrepita aristocràcia. Al Vell Continent se succeïren tres grans onades revolucionàries: 1820, 1830 i 1848. Iniciades a Espanya i, més tard, a França, tingueren rèpliques gairebé a tota l'Europa continental –no a la Gran Bretanya, on el sistema parlamentari seguí el seu curs particular– i s'allargaren més enllà de mig segle en alguns casos. En síntesi, es tractava de moviments liberals que volien acabar les monarquies absolutistes. Ho aconseguiren en molts llocs, però no en tots. Així mateix, en certs indrets també eren corrents polítics nacionalistes. Com a Bèlgica, que el 1830 assolí la independència d'Holanda. O també a Alemanya i a Itàlia, països que estaven esquarterats i en els quals el liberalisme nacionalista ajudà a forjar la idea de la unitat que es concretà anys més tard. A Amèrica, darrere dels Estats Units, aquestes revolucions dugueren a la creació de les noves repúbliques independitzades d'Espanya, de França (Haití), de Portugal (Brasil)... És en aquest context d'efervescència liberal i d'independència nacional en el qual s'ha d'entendre la Grunnloven.

Al contrari del que passava a Amèrica i a la resta del continent europeu, la Carta Magna de Noruega va ser aprovada en un clima molt més pacífic. La situació política i social del país el 1814 era força diferent de la dels altres. Tenia poc més de 900.000 habitants, la immensa majoria dels quals, al voltant del 90%, vivien al camp. Era una societat agrícola que contrastava fort ferm amb les més industrialitzades del moment, a les quals s'estava produint l'èxode rural, la massiva anada de paguesos cap a les ciutats per treballar a les mines o com a obrers d'indústries i tallers. A Noruega no es patien les xacres socials degudes a la creixent urbanització i industrialització que afectaven altres països. Tampoc hi havia una aristocràcia ofegadora com a la resta d'Europa. Tot i així, no era cap paradís. Costava guanyar-s'hi la vida, encara es mantenien estructures socials quasi

medievals... però el pitjor per a la majoria de la població era la dependència del rei i del govern danesos, els quals no tenien en compte per res els noruecs a l'hora de prendre les decisions polítiques. Com per exemple entrar de cap i peus a les guerres napoleòniques en el bàndol que finalment acabà essent el derrotat: el de l'*Empereur* francès, Napoleó Bonaparte, qui va aconseguir que països tan diferents com Prússia, Rússia, Espanya, Portugal, Àustria i Suècia s'unissin per lluitar en contra seva. Aquesta gran aliança derrotà els francesos el març de 1814. L'abril abdicà l'emperador. Aleshores ja feia tres mesos que la corona danesa s'havia hagut d'agenollar davant de la sueca. En efecte, pel Tractat de Kiel, el gener de 1814 Dinamarca perdia el territori de Noruega, que passava a estar sota dependència de Suècia, cosa que no agradà gens ni mica als noruecs, que volien la independència. Així que el 10 d'abril de 1814 es reuniren a la població coneguda amb el nom d'Eidsvoll un grup de 112 homes, amb oficis tan senzills com paguesos, comerciants i alguns funcionaris, amb la missió autoimposada de declarar, a l'estil dels Estats Units, la independència del país amb una Constitució que assegurés l'àmplia participació dels homes en la política mitjançant la separació de poders entre la cambra legislativa, anomenada Storting, i el govern executiu del poble. Així ho feren. I no es torbaren gaire per redactar-la. El 17 de maig següent quedava aprovada.

Suècia no s'ho va prendre molt bé. El rei Carles Joan posà a les ordres del comandant general Magnus Björnstjerna tot un exèrcit amb la missió d'envair Noruega i doblegar els independentistes. Així ho va fer el 26 de juliol de 1814. La guerra va ser breu i poc cruenta. Cada bàndol tingué aproximadament 400 baixes, entre ferits –la immensa majoria– i morts. El 14 d'agost se signava l'acord de pau, que s'anomenà convenció de Moss, a través del qual el monarca suec reconeixia la Constitució noruega i l'autonomia política de l'Storting, i a canvi la cambra independentista acceptava la “unió personal” –o sigui a través del rei– amb Suècia. Malgrat quedar formalment sota la corona del veí, Noruega gaudia d'una àmplia capacitat d'autogovern.

L'Assemblea Constituent reunida a Eidsvoll, el 1814. Obra de l'artista Oscar Wergeland,

A la pràctica la Grunnloven canvià radicalment el país, perquè el va fer passar de tenir estructures socials i polítiques molt antiquades –sota la corona danesa– a ser un territori –no un Estat, encara– políticament dels més avançats del moment. En termes coetanis es podria dir que era dels més democràtics del món. Però s'ha de fer la imprescindible acotació que no es pot usar el terme *democràtic* amb el sentit actual perquè en aquell moment les dones no tenien dret a vot, el sufragi dels homes era censatari –o sigui restringit per condicionants diversos... Però, així i tot, en comparació de la resta de països d'aleshores, Noruega era en efecte dels més desenvolupats quant a intentar fer realitat allò de tenir un govern “amb consentiment dels governats”.

Desenvolupament posterior. El caràcter tan avançat de la Grunnloven va permetre que les mancances democràtiques que tingué en el seu origen –com totes les altres constitucions, per una altra banda– fossin superades posteriorment sense problemes. Així, per exemple, el 1898 s'aprovava la reforma que instaurava el sufragi universal dels homes i que posava fi al vot censatari. El 1905, després d'anys de males-tar creixent envers Suècia, els diputats

La igualtat entre gèneres és un tret distintiu de la societat noruega

de l'Storting aprovaren la declaració de “dissolució de la unió personal” que els havia unit als veïns des de 1814. A partir de la independència efectiva, el progrés igualitari en el país no ha parat de desenvolupar-se. Només vuit anys després, el 1913, la mateixa Cambra votava la nova muda de la Constitució per implantar el vot universal, és a dir, que les dones també podien a la fi participar en les eleccions. Si bé és cert que d'altres països –Nova Zelanda, Finlàndia i Austràlia– havien fet aquesta passa en els anys immediatament anteriors, encara no eren Estats sinó territoris dependents. Per tant, Noruega va ser el primer Estat independent del món que va aprovar el sufragi realment universal.

Si una característica ha marcat Noruega en aquest segle transcorregut des de la implantació del sufragi femení, ha estat justament avançar com pocs –si de cas, els altres nòrdics i prou– en el camp de la igualtat entre gèneres. El 1927 legislà sobre la igualtat econòmica entre membres del matrimoni, el 1959 ratificà la Convenció sobre la igualtat salarial entre homes i dones, les quals anaren agafant presència política –la primera diputada és de 1922–, s'imposaren legalment les quotes per a dones en tots els àmbits –inclosos els consells d'administració de les grans empreses privades– i, en fi, avui és el país amb més igualtat de gènere entre els seus ciutadans, com és també, per una altra banda, referent internacional pel que fa a la participació ciutadana i la transparència democràtica de les institucions.

Miquel Payeras

La festa del 17 de maig

El 17 de maig és la diada de Noruega, en commemoració del dia en què s'aprovà la Constitució. És festa oficial però sobretot ciutadana. No desfilen pels carrers tancs, ni gent uniformada i armada, sinó gernacions de nins, equips esportius de base, agrupacions veïnals... Desfilen, en fi, els ciutadans. No és que la festa sigui per a ells, sinó que ells són la festa. L'escriptor Henrik Wergeland (1808-1845), fill d'uns dels 112 homes que redactaren la Constitució fa dos-

cents anys, és considerat el creador de la forma actual de la diada nacional. El 1820 va commemorar el sisè aniversari de l'aprovació de la Carga Magna fent desfilars un grapat de nins. L'èxit va ser immediat. Els anys següents la iniciativa va ser imitada arreu del país cada 17 de maig. I així ha continuat essent fins avui mateix, un dia per viure'l al carrer amb les comentades desfilades i amb molta gent passejant amb el vestit tradicional, i ocasió per reunir-se amb amics o familiars per menjar productes de la gastronomia típica del país. Una diada molt participativa, popular i allunyada dels encotillaments elitistes que en altres països són tan habituals en ocasions semblants.